

Öljonnettomuudet estettävä ennalta

Öljynkuljetusten lisääntyminen Suomenlahdella on Suomen kannalta hallitsemattomasti kasvanut riskitekijä. Venäjä kuljettaa yhä isomman osan öljystään poliittisesti rauhallisen Suomenlahden läpi. Pian energivirtaa täydennetään kaasuputkella, joka on ympäristön kannalta varmasti parempi ratkaisu kuin kasvattaa alusmäärää entisestään.

Kansainvälinen merenkulkua ohjaava järjestö IMO ei kaikesta päätellen pysty omilla säädöksillään säatelemään öljynkuljetusten riskejä Suomen kannalta tyydyttävällä tavalla. Alue on saanut PSSA-statuksen eli luokiteltu erityisen herkäksi merialueeksi, mutta tämä ei riittävästi vaikuta suuronnettomuuksien riskeihin.

IMO ei pysty synnyttämään säädöksiä, jotka huomioisivat Suomenlahden valtavan alusmäärän, karikkoisen pohjaprofiiliin ja ajoittaisen vaikean jäätilanteen synnyttämää poikkeuksellista riskikeitosta.

Ongelmana on, ettei kukaan ole luonut Suomelle kokonaisstrategiaa, joka lähtisi liikkeelle niistä muutamista vaikutusmahdollisuuksista, jotka meillä on. Strategiassa tulisi

IMO ei pysty säatelemään Suomenlahden öljynkuljetusten riskejä Suomen kannalta tyydyttävällä tavalla, kirjoittaa **Sakari Kuikka**.

turvautua liikemaailman koviin lainalaisuuksiin, mutta prosessia pitää tukea tieteen keinoin ja käyttämällä hyväksi ympäristöjärjestöjen mahdollisuutta tuoda julkisuuteen asioita, joita ulkopoliittikan pallokolliset eivät voi ottaa esiin.

Ensimmäiseksi on laadittava kunnolliset tieteelliset arviot siitä, millaiseksi onnettomuuden kokonaislasku muodostuisi ja kuka eri kustannukset maksaisi. Osa haitasta jää tietysti korvaamatta, kuten kiinteistöjen ja vapaa-ajan arvojen menetykset.

Toisaalta esimerkiksi ydinvoimala olisi todennäköisesti pakko sulkea, jos öljy uhkaisi Loviisan edustaa. Silloin laskua alkaa syntyä nopeasti. Myös muu elinkeino toiminta kokisi mittavia menetyksiä.

Lisäksi kaipaamme kipeästi arvioita siitä, kuinka puhtaaksi Suomenlahti on saatava erilajujen onnettomuuksien jäl-

keen. Puhtausaste on pyrittävä mitoittamaan niin, että kaikki öljylle herkät ja uhanalaiset lajit pystytään suojelemaan suurella todennäköisyydellä. Samanlaista murtovesialuetta ei muualla ole. Alueella elää paljon geneettisesti ainutlaatuisia populaatioita.

On laskettava, kuinka paljon puhdistuskustannukset riippuvat onnettomuuden koosta ja rannikon öljyntyntymisen laajuudesta. Maksimaalinen lasku on väistämättä paljon suurempi kuin esimerkiksi Prestigen tapauksessa, jossa puhuttiin miljardeista euroista, vaikka alus opposi kauas rannikosta.

Suomenlahden laskun suuruus johtuu siitä, että saaristisuus ja niemekkeisyys kasvattavat rantaviivan kokonaispituuden paljon suuremmaksi kuin tavallisilla merenrannoilla. Lisäksi rannoillamme on runsaat ruovikkoalueet, joihin öljy juuttuu aivan eri tavoin kuin tavallisille valtamerten jatkuvasti huuhtoutuville vuorovesirannoille.

Hieno ja ainutlaatuinen rannikkomme on siis öljyonnettomuuden kannalta pahin mahdollinen bio- ja geodiversiteetin keskittymä. Koska onnettomuuden jälkilasku on väistämättä mittava, vakuutusyh-

tiöillä ja muilla laskun maksajilla luulisi olevan suuri intressi estää onnettomuudet.

Vaikka IMO ei voikaan antaa erityismääräyksiä Suomenlahdelle, niin vakuutusyhtiöillä ei vastaavia konservatiivisuuden suitsia ole. Ne voivat edellyttää miehistöltä haluamansa koulutustason, ja ne voivat halutesaan vaatia omista varoista maksettavan luotsin vaikka jokaiselle tankkerille.

Suomen on nyt ryhdyttävä määrätietoisesti ajamaan tätä politiikkaa. Meidän on synnyttävä mittavin varoin aidosti monitieteinen tutkimusohjelma, joka tuottaa biologisia, taloudellisia, vakuutusmatemaattisia, juridisia, logistisia ja liikenne- ja turvallisuusriskejä keskittyviä tutkimuksia. Näillä tiedoilla vakuutusyhtiöt ja muut korvausten maksajat saadaan tuomaan oma etunsa.

Tämän jälkeen tarvitaan poliitikkojen ja ympäristöjärjestöjen epäpyhä allianssi, joka vie viestin perille kansainvälisillä politiikan ja yritysmaailman kentillä. Kaikki tämä on tehtävä etukäteen – onnettomuuden jälkeinen viisastelu ei lohduta ketään.

Sakari Kuikka

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston kalastusbiologian professori.